

NACIONALNA NORMIZACIJA

Savjetovanje « Hrvatska normizacija i srodne djelatnosti »

Hrvatski inženjerski savez (HIS) i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) priredili su i održali 2. savjetovanje na temu «Hrvatska normizacija i srodne djelatnosti» od 17.-19. lipnja 2004. na Brijunima.

Prijavljeno je 67 radova, sa raznovrsnim temama iz mnogih gospodarstvenih grana, a u okvirima područja normizacije. Veliku pozornost zaokupili su radovi djelatnika DZNM o stanju normizacije u Hrvatskoj te odnosu s europskim institucijama.

Tako gđa Zima u radu Hrvatska normizacija jučer, danas, sutra daje kratki prikaz hrvatske normizacije jučer i danas. Uspostava novog institucionalnog ustroja nacionalne normizacije sutra, prihvaćanje svih europskih norma u nacionalnu zbirku norma i njihova dragovoljna primjena, uz ostale zahtjeve, preduvjeti su za članstvo hrvatskog normirnog tijela u europskim normirnim organizacijama. 1991. naslijeđene su norme stare deset godina, a 50 % njih je bilo starije od 20 godina. Te norme nisu odražavale «stanje tehnike» u Republici Hrvatskoj, a u velikom su neskladu s međunarodnim normama koje su u međuvremenu revidirane.

Zakonom o normizaciji (NN 55/ 96) postavljeni su temelji za izgradnju novog sustava u području sigurnosti, zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite okoliša i zaštite potrošača u skladu s europskim i svjetskim zahtjevima. Kao nacionalno normirno tijelo DZNM je od 1993. član međunarodnih organizacija za normizaciju ISO¹ i IEC², a od 1994. ETSI³. Pridruženim članom CEN⁴ i CENELEC⁵ DZNM postaje 1995. s pravom uporabe rezultata europske normizacije bez prava odlučivanja, ali stvarajući obveze provođenja nacionalnih aktivnosti u skladu s međunarodno/europskim dogovorenim načelima i trajnog obavješćivanja međunarodne/regionalne zajednice.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju potrebno je zadovoljiti niz europskih zahtjeva kojima je regulirano slobodno kretanje proizvoda i njegova sigurnost. Prvi korak u ispunjavanju tih zahtjeva je bilo donošenje paketa novih zakona u području tehničkog zakonodavstva:

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti (NN 158/2003.)
- Zakon o općoj sigurnosti proizvoda (NN 158/2003.)
- Zakon o mjeriteljstvu (NN 163/2003.)

¹ International Organization for Standardization (Međunarodna organizacija za normizaciju).

² International Electrotechnical Commission (Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo).

³ European Telecommunications Standards Institute (Europski institut za telekomunikacijske norme).

⁴ European Committee for Standardization (Europski odbor za normizaciju).

⁵ European Committee for Electrotechnical Standardization (Europski odbor za elektrotehničku normizaciju).

- Zakon o normizaciji (NN 163/2003.)
- Zakon o akreditaciji (NN 158/2003.)

Novi «Zakon o normizaciji» uređuje osnivanje **nezavisnog hrvatskog nacionalnog normirnog tijela**, određuje donošenje akta o njegovu osnivanju do 30. rujna 2004. i utvrđuje datum 1. siječanj 2005. kao početak njegova rada i početak primjene Zakona o normizaciji.

Nizom projekata u okviru programa CARDS Europska unija daje tehničku pomoć razvoju nove politike Republike Hrvatske u području infrastrukture za kvalitetu koja je sposobna stvoriti pretpostavke za poboljšanje gospodarskih odnosa i trgovine hrvatskog gospodarstva s Europskom unijom.

«Normizacija u gospodarskom subjektu», autora A.Heman Chaka i M. Jakovčića govori o važnosti normizacije u poslovanju tvrtke. Cilj je normizacije uvođenje optimalnog stupnja reda smanjivanjem varijabilnosti ponavljajućih aktivnosti kako bi se ustalila kakvoća i racionaliziralo poslovanje. Kod investicija je s normizacijom razborito početi od same pripreme investicije, shvaćajući normizaciju važnom pretpostavkom kvalitete i efikasnosti investicije tijekom životnog vijeka. Za prepuštanje održavanja investicija vanjskom partneru, valja imati na umu da je dobar partner onaj koji svojim znanjem, dosljednim propisivanjem i normiranjem metoda upravljanja i rada, standardima kvalitete koje je u stanju ponuditi, kod primatelja usluga može stvoriti novu vrijednost preko racionalizacija i jamstava za povećanu kvalitetu i ekonomičnost usluga. Nadalje, potrebno je preko izračuna koristiti i troškova ekonomski sagledati efekte normizacije.

Normizacija je nužnost suživota u okruženju, ali jednako tako i sjajno pomagalo za unapređenje organiziranosti i efekata poslovanja. Omogućava subjektima u gospodarstvu veću konkurentnost i lakšu integraciju na globalna tržišta roba i usluga. Provođenje normizacije u poduzećima jedan je od pokazatelja timskog rada, tolerancije i suradnje između raznih dijelova tvrtke. Budući da normizacija obuhvaća praktično sve sudionike, potrebno je da svaki od njih, odričući se pojedinačnog parcijalnog probitka i udobnosti ustaljenih metoda i načina rada, krene naprijed kako bi se ispoljila normizacijska snaga sinergije.

Gospoda M.Vuković i V. Komadina radom « Prilagodba tehničkog zakonodavstva» obavješćuju da je u rujnu 2003. Hrvatski sabor donio nove zakone iz područja tehničkog zakonodavstva koje je trebalo donijeti u skladu s planom provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. To je « Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti (Narodne novine, 163/03) i «Zakon o akreditaciji» (Narodne novine, 158/03). Te je zakone, čiji je predlagatelj bilo Ministarstvo znanosti i tehnologije, izradio Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo. U ovome članku daje se prikaz horizontalnih zakona (Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenu sukladnosti i Zakona o općoj sigurnosti proizvoda), dok se o Zakonu o normizaciji i Zakonu o akreditaciji prikazuju samo osnovna načela osnivanja i rada.

«Zakon o općoj sigurnosti proizvoda» definira da se proizvod smatra sigurnim s obzirom na aspekte obuhvaćene nacionalnim propisima kad je, u odsutnosti posebnih propisa koji uređuju sigurnost dotičnog proizvoda, sukladan hrvatskim propisima koji utvrđuju zdravstvene i sigurnosne zahtjeve koje proizvod mora zadovoljiti da bi se mogao staviti na tržište. Kad ne postoje takvi propisi, proizvod se smatra sigurnim s obzirom na rizike i razrede rizika obuhvaćene odgovarajućim neobvezatnim nacionalnim normama kad je u skladu s normama kojima se preuzimaju europske norme čiji je popis objavljen u Narodnim novinama. A kad ne postoje posebni propisi ni nacionalne norme kojima se preuzimaju europske norme, sigurnost se proizvoda procjenjuje uzimajući u obzir hrvatske norme koje preuzimaju druge europske ili međunarodne norme, ili izvorne hrvatske norme, međunarodne norme, kodeks dobre prakse, trenutačno stanje znanja i sigurnosti koju potrošači mogu razumno očekivati.

Prema «Zakonu o općoj sigurnosti proizvoda» proizvođači i raspačivači moraju u granicama svoje djelatnosti pružiti odgovarajuće obavijesti potrošačima koje im omogućuju procjene rizika svojstvene proizvodu tijekom njegove normalne ili razumno predvidive uporabe.

Mjerodavna inspekcijska tijela imaju odgovarajuće ovlasti za provođenje nadzora nad poštivanjem zakona i poduzimanje kaznenih odredbi, a sve s ciljem zaštite potrošača.

Iza referata stručnjaka državnih tijela i institucija slijedila su predavanja stručnjaka raznih poduzeća i ustanova iz različitih područja, na temu normizacije. Sva ta predavanja dala su približnu sliku gdje smo s normizacijom u Hrvatskoj, uz mogući zaključak: na dobrom smo putu, ali još nas čeka opsežan posao koji se ne može uspješno obaviti bez maksimalnog angažmana stručnjaka iz privrede.

Nove hrvatske norme

Temeljem Zakona o normizaciji (Narodne novine 55/96) prema Pravilniku o izradbi, izdavanju i objavi hrvatskih normi (Narodne novine 74/97) hrvatske norme priprema, izdaje i objavljuje Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo na prijedlog tehničkih odbora.

Hrvatske norme mogu nastati na ova četiri načina:

- prihvaćanjem stranih (međunarodnih/europskih/ nacionalnih) norma uz prevođenje na hrvatski jezik (**pp**)
- prihvaćanjem stranih norma u izvorniku s hrvatskim ovitkom (**po**)
- prihvaćanjem stranih norma u izvorniku objavom obavijesti o prihvaćanju (**pr**)
- izradbom izvorne hrvatske norme (**izv**).

Oznaka načina prihvaćanja navedena je uz referencijsku oznaku hrvatske norme.

Hrvatske su norme zainteresiranima na raspolaganju u normoteci Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo, Ulica grada Vukovara 78, Zagreb.

DZNM/ TO 28, Naftni proizvodi i maziva

HRN EN ISO 3679:2004 en pr
Određivanje točke paljenja- Metoda brze ravnoteže u zatvorenoj posudi (ISO 3679:2004; EN ISO 3679:2004)
Determination of flash point- Rapid equilibrium closed cup method (ISO 3679:2004; EN ISO 3679:2004)

HRN ISO 6249:2004 en pr
Naftni proizvodi- Određivanje termičke oksidacijske stabilnosti goriva za plinske turbine- Metoda JFTOT (ISO 6249:1999)
Petroleum products- Determination of thermal oxidation stability of gas turbine fuels- JFTOT method (ISO 6249:1999)

HRN ISO 7507- 1:2004 pr
Nafta i tekući naftni proizvodi- Umjeravanje okomitih valjkastih spremnika- 1. dio: Metoda opasavanjem (ISO 7507-1:2003)
Petroleum and liquid petroleum products- Calibration of vertical Cylindrical tanks- Part 1: Strapping method (ISO 7507- 1:2003)

HRN ISO 8754:2004 en pr
Naftni proizvodi- Određivanje količine sumpora- Energetsko disperzivna fluorencijska spektrometrija rendgenskih zraka (ISO 8754: 2003; EN ISO 8754:2003)
Petroleum products- Determination of sulfur content- Energy- dispersive X- ray fluorescence spectrometry (ISO 8754:2003; EN ISO 8754:2003)

HRN EN 14078: 2004 en pr
Tekući naftni proizvodi- Određivanje metilnih estera masnih kiselina (FAME) u srednjim destilatima- Metoda infracrvene spektrometrije (EN 14078:2003)
Liquid petroleum products- Determination of fatty acid methyl esters (FAME) in middle distillates- Infrared spectroscopy method (EN 14078:2003)

HRN EN 14214: 2004 en pr
Goriva za motorna vozila- Metilni esteri masnih kiselina (FAME) za dizelove motore- Zahtjevi i metode ispitivanja /(EN 14214:2003)
Automotive fuels- Fatty acid methyl esters (FAME) for diesel engines- Requirements and test methods (EN 14214: 2003)

HRN EN ISO 20846: 2004 en pr
Naftni proizvodi- Određivanje sadržaja sumpora u gorivima za motorna vozila- Metoda ultraljubičaste fluorescencije (ISO 20846:2004; EN ISO 20846:2004)
Petroleum products- Determination of sulfur content of automotive fuels- Ultraviolet fluorescence method (ISO 20846; EN 20846:2004)

HRN EN ISO 20884:2004 en pr
Naftni proizvodi- Određivanje sadržaja sumpora u gorivima za motorna vozila- Valno disperzivna rendgenska fluorescentna spektrometrija (ISO 20884:2004; EN ISO 20884:2004)
Petroleum products-Determination of sulfur content of automotive fuels- Wavelength- dispersive X ray fluorescence spectrometry (ISO 20884:2004; EN ISO 2084:2004)

Nove povučene norme

Sukladno članku 17. Pravilnika o izradbi, izdavanju i objavi hrvatskih normi (Narodne novine 74/97) ravnatelj Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo, na prijedlog tehničkog odbora donosi odluku o povlačenju hrvatske norme kada je donesena nova hrvatska norma ili kada je postojeća hrvatska norma postala neprimjenjiva. Kada je koje područje uređeno propisima i neki od propisa (pravilnik, naredba, napatuk) upućuje na norme koje su povučene, one se primjenjuju silom tih propisa i bit će, do izmjene propisa ili izradbe novih, na raspolaganju u Normoteci DZNM.

HRN ISO 3679:1999

Boje, lakovi, nafta i srodni proizvodi- Određivanje plamišta- Brza metoda (ISO 3679:1983)

Paints, varnishes, petroleum and related products- Determination of flashpoint- Rapid equilibrium method (ISO 3679:1983

- zamijenjena s HRN EN ISO 3679:2004

HRN ISO 6249:1998

Naftni proizvodi- Goriva za plinske turbine- Određivanje termičke oksidacijske stabilnosti metoda JFTOT (ISO 6249:1984)

petroleum products- Gas turbine fuels- Determination of thermal oxidation stability JFTOT method (ISO6249:1984)

-zamijenjena s HRN ISO 6249:2004

HRN ISO 7507-1:1999

Nafta i tekući naftni proizvodi- Umjeravanje okomitih valjkastih spremnika- 1.dio: Metoda utvrđivanja obujma spremnika opasivanjem (ISO 7507-1:1993)

Petroleum and liquid petroleum products- Calibration of vertical Cylindrical tanks- Part 1: Strapping method (ISO 7507-1: 1993)

- zamijenjena s HRN ISO 7507- 1:2004

HRN EN ISO 8754:1997

Naftni proizvodi- Određivanje količine sumpora- Metoda rendgenske fluorescencije s visokom rezolucijom energija (ISO 8754:1992; EN ISO 8754:1995)

Petroleum products- Determination of sulfur content- Energy- dispersive- X- ray fluorescence method (ISO 8754:1992; EN ISO 8754:1995)

- zamijenjena s HRN EN ISO 8754:2004)

Priredio Zlatko Posavec